

БЕЛІЙ Андрій (Белый Андрей; справж. — Бугайов Борис Миколайович, Бугаёв Борис Николаевич; 14(26). 10. 1880, Москва — 08. 01. 1934, там само) — російський письменник, філософ, критик, літературознавець. Закін. Моск. університет (1903). Виступав як представник «молодшого» покоління поетів-символістів. На формування його поглядів вплинула філософія В. Соловйова, захоплення якою поєднувалося з вивченням творчості нім. філософів-неокантіанців, Ф. Ніцше, теософії, сх. релігій. Пошуки нових форм синкретич. мистецтва виявились у створенні «симфоній», написаних ритміч. прозою («Северная симфония (Первая, героическая)», 1900, опубл. 1904; «Симфония (Вторая, драматическая)», 1902; «Возврат», 1905; усі — Москва), до яких близький роман «Серебряный голубь» (1909, окреме вид. — Москва, 1910). Філософ.-естет. програму і художню практику символізму обґрунтував у літ.-теор. і критичних працях (книги «Символизм», «Луг зеленый», обидві — 1910; «Арабески», 1911; усі — Москва). Передчуттям майбутніх соц. змін пройнята перша поет. зб. «Золото в лазури» (Москва, 1904). У зб. «Пепел» (С.-Петербург, 1909) звучить тема «хворої Росії». Вершиною дореволюц. творчості Б. є роман «Петербург» (1913–14; окремі вид. — Петроград, 1916; Ленинград, 1981), у

якому порушуються складні соц.-філос. проблеми — влада і народ, терор і революція та ін., відображено події періоду революції 1905–07. Події жовтня 1917 сприйняв у містич. ключі — як духовне «оновлення світу» на засадах християнства (вірш «Отчизне», 1917; поема «Христос воскрес», 1918). Активно прилучився до будівництва нової культури. Видав поет. збірки «Первое свидание», «Звезда» (обидві — 1922, Петроград), «После разлуки» (Петроград; Берлин, 1922), автобіогр. повість «Котик Летаев» (1922), істор. дилогію «Москва» (ч. 1–2, Москва, 1926) і роман «Маски» (Москва, 1932). Духовне життя рос. інтелігенції кін. 19 — поч. 20 ст. відобразив у книгах мемуарів «На рубеже двух столетий» (Москва, 1930), «Начало века» (Москва; Ленинград, 1933), «Между двух революций» (Ленинград, 1934) та ін. Автор праць з теорії літ-ри і поетики, істор.-літ. досліджень: «Ритм как диалектика и “Медный всадник”» (Москва, 1929), «Мастерство Гоголя» (Москва; Ленинград, 1934). Виявляв інтерес до творчості Г. Сковороди, високо оцінив його філос.-етичне вчення. Досліджував літ.-теор. і філос. спадщину О. Потебні, якого вважав одним із засн. філософії і поетики символізму. Окремі його положення (напр., про внутр. мову й символ) розвивав у своїх теор. працях. До творчості Б. зверталися П. Тичина, М. Бажан, ін. укр. письменники. Окремі вірші Б. перекладено українською мовою. Посмертно видано зб. «Стихотворения и поэмы» (Москва; Ленинград, 1966), «Стихотворения» (Москва, 1988).

Рекомендована література

1. Мочульский К. А. Белый. Париж, 1955;
2. Максимов Д. О романе-поэме Андрея Белого «Петербург». К вопросу о катарсисе // Рус. поэты начала века. Ленинград, 1986;
3. Андрей Белый. Проблемы творчества: Сб. ст. Москва, 1988;
4. Лавров А. В. Белый Андрей // Русские писатели 1800–1917: Биограф. слов. Т. 1. Москва, 1989.

І. Д. Бажинов

Бібліографічний опис:

Бєлий Андрій / І. Д. Бажинов // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2003. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-39608>. – Останнє поновлення : 2023.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).